

Tedavi Amaçlı Tıbbi Deneyler İçin İnsan Embriyosundaki Mezensefalik Dokulardan Alınan Greftlerin Beş Parkinsonlu Hastada İntra-Serebral Olarak Kullanılmasına İzin Verilmesine İlişkin Kurul Görüşü

Çev.Uzm.Yeşim Işıl ÜLMAN*

* İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD, Öğr. Elemanı, İSTANBUL

Ulusal Etik Danışma Kurulu, "tedavi amaçlı deneyler için insan embriyosundaki mezensefalik dokulardan alınan greftlerin beş Parkinsonlu hastada intra-serebral olarak kullanılmasına izin verilmesi'ne ilişkin önerisi çerçevesinde görüş bildirme talebini ele almıştır.

1989 Ekim'inde Kurul "hiç olmazsa şimdilik, Parkinsonlu hastalar üzerinde greftler ile tedavi amaçlı deneylerin Fransa'da yapılmamasını" önermişti. Bu olumsuz görüş, aslında, tehlike yaratma olasılığı kesin, buna karşılık tedavi edici etkisinin kuşkulu olduğu böbreküstü bezi medullasından otogreft yapılması deneyleri hakkında oluşmuştu. Ancak, insan embriyosu greftleri açısından bakıldığında, "insan embriyosundan mezensefalik dokudan greft hazırlanmasındaki teknik zorlukların aşılmasından ve bu dokulardan hazırlanan greftlerin önemli ve kalıcı bir iyileşmeye yol açabildiklerinin ortaya çıkmasından sonra, etik açısından söz konusu uygulamalara yöneltilen itirazlar da ortadan kalkmaktadır".

Yeni bilimsel öğelerin ortaya çıkmasında en önemli katkıları ündval'den İsveçli ekibe borçluyuz:

—Parkinsonlu hastalarda mezensefalik embriyo dokularının greft maddesi olarak kullanımı dopamini serbestleştirebilir ve bu görüntülenebilir (Buradaki dopamin, radyoaktif flor ile belirlenleştirilmiş DOPA'nın enjeksiyonundan sonra tomografide pozitron emisyonu ile kendini gösteren işaretlenmiş dopamindir).

—Bu greftlerin aşılmasından sonra bazı hastalarda klinik olarak iyileşme gözlenmiştir. Ayrıca hastalarda stereotoksik implantasyonun yolaçabileceği risk olasılığı genellikle azdır.

Bugüne kadar greft yapılmış ve üzerinde dikkatle çalışılmış hastaların sayısı oldukça azdır. Zaten bu de-

nemelerin başlamasından sonra geçen süre de çok kısadır. Bu durum Creteil'deki Henri Mondor Hastanesi nöroloji ve nöroşirurji servislerinden pekçok dalda konusunun uzmanı kişilerden oluşmuş bir ekip tarafından Kurula sunulan yeni projeye dayanak sağlamıştır. İşbirliği içinde benzer tarzda çalışan çeşitli Avrupalı ekiplerden oluşan kadrodaki Fransız projesinin amacı, embriyo dokusundan hazırlanan greftlerin beş hastada tedavi edici etkisini değerlendirerek, önümüzdeki yıllar içinde hastaların göstereceği klinik gidişi izlemektedir.

Kurul, embriyo dokularından parça alımının, 22 Mayıs 1984 tarihli kararı ve burada belirttiği görüşünün özellikle deontolojik ve tıbbi direktifleri uyarınca yapılması gerektiğini hatırlatır.

—Gebeliğin sonlandırılması kararı ve koşulları (tarih, teknik vb.) hiç bir şekilde embriyo ve fetusun sonradan kullanımı ihtimaline göre ilişkilendirilemez, düzenlenemez. Embriyonun alınma tekniği tümüyle obstetrik ölçütlere göre ve kadının ileride doğum yapabilme yeteneğine azami ölçüde dikkat gösterilerek gerçekleştirilecektir.

—G.İ.S.'ni(Gebeliğin iradi Sonlandırılması) gerçekleştirecek tıp ekibi ile embriyo veya fetusu kullanma ihtimali olan araştırma ekibi arasında tam bir bağımsızlık sağlanacak ve bu durum güvence altına alınacaktır.

Bu koşullar altında Kurulda şu görüş benimsenmiştir:

Tedavi amaçlı bu deney projesi beş hasta ile sınırlandırılmıştır.

Kurul, sözkonusu hastaların klinik gelişiminde hem Parkinson hastalığı yönünden, hem de greftin vücut tarafından reddedilmesine karşı tedavide alınan önlemlerin yan etkileri konusunda bilgilendirilmek arzusunda olduğunu bildirir.

Geliş Tarihi: 05.07.1995

Yazışma Adresi: Yeşim Işıl ÜLMAN
Horhor Cad. 13,
34260 Fatih-İSTANBUL

T Kim Tıbbi Etik 1995, 1

Paris, 13 Aralık 1990
Hayat ve Sağlık Bilimlerinde
Ulusal Etik Danışma Kurulu

33